

APOSTLITE PÜHAPÄEV AD 2020

Hs 2:1–8 (Ef 2:19–22 Mt 16:13–19)

1 Ja Ta ütles mulle¹: «Inimesepoeg, tõuse püsti, ma tahan sinuga rääkida!»

2 Kui Ta minuga rääkis, siis tuli mu sisse Vaim ja pani mind jalgadele seisma; ja ma kuulsin Teda, kes minuga rääkis.

3 Ta ütles mulle: «Inimesepoeg, mina läkitan sind Iisraeli laste juurde, vastupanija rahva juurde, kes on mulle vastu pannud; nemad ja nende vanemad on mu vastu üles astunud otse tänase päevani.

4 Neil lastel on jultunud näod ja paadunud südamed; ma läkitan sind nende juurde ja sa pead neile ütlema: Nõnda ütleb Issand JUMAL;

5 ja kuulaku nad või ärgu kuulaku – nad on ju vastupanija sugu –, nad peavad siiski teadma, et nende keskel on olnud prohvet.

6 Aga sina, inimesepoeg, ära kardada neid ja ära kardada nende sõnu, kuigi nad on tõrksad ja hülgavad sinu ja sa pead elama skorpionide seas! Ära kardada nende sõnu ja ära kohku nende ees – nad on ju vastupanija sugu –,

7 vaid sina räägi neile minu sõnu, kuulaku nad või ärgu kuulaku – nad on ju vastupanijad!

8 Aga sina, inimesepoeg, kuula, mis mina sulle räägin! Ära ole vastupanija nagu see vastupanija sugu! Ava oma suu ja söö, mis mina sulle annan!»

[9 Siis ma vaatasin, ja ennäe, mu poole oli sirutatud käsi, ja vaata, selles oli rullraamat.

10 Ta tegi selle minu ees lahti ja see oli mõlemalt poolt täis kirjutatud; sinna oli kirjutatud nutulaule, halinaid ja hädahüüdeid.]²

Sissejuhatus

Hesekieli raamat on heebrea piiblis Jesaja ja Jeremija järel kolmas nn hilistest prohvetitest, kristlikus traditsioonis nimetatakse Hesekieli ka üheks «suurtest prohvetitest» – termin, mida kasutatakse vastandina kaheteistkümnele «väiksele prohvetile»³.

¹ EELK Kirikukäsiraamatu Lugemiste raamatus: «Issand ütles mulle...» Originaali alusel võiks Hs 2:1 ühendada eelneva peatüki lõpusalmiga (Hs 1:28): וְאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר וַיֵּאמֶר אֵלַי – «...ja kuulsin häält, mis kõneles ja ütles mulle...»

² EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi lõpeb lugemine 8. salmiga, kuid kindlasti oleks mõistlik lugeda ka vähemalt 9. salmi, et kuulajad saaksid aru, millest 8. salmi lõpul räägitakse.

³ «Suurte prohvetite» hulka kuuluvad kristliku traditsiooni järgi Jesaja, Jeremija, Nutulaulude, Baaruki, Hesekieli ja Taanieli raamat. Juudi traditsioonis paigutatakse neist prohvetite hulka üksnes Jesaja, Jeremija ja Hesekieli raamat.

Hs 1:3 järgi on raamatu autoriks (ja/või peategelaseks⁴) preester Hesekiel, Buusi poeg, kelle Issanda sõna saab kätte «kaldealaste maal, Kebari jõe ääres». Nimi לֵאקִיִּיִּי tuleneb sõnadest קִיִּי – «kinnitama», «tugevaks tegema» – ja לֵא – «Jumal» – ning tähendab «[see, keda] Jumal kinnitab» või «[see, kelle] Jumal teeb tugevaks».

Hesekieli raamatu tegevus jääb Paabeli vangipõlve aega. Hs 1:1j ütleb prohveti esimese nägemuse ajahetke täpsustades, et tegemist oli neljanda kuu viienda päevaga «kuningas Joojakini vangiviimise viiendal aastal», s.t 592. aasta kesksuvega eKr. Kuna sealsamas öeldakse, et see juhtus «kolmekümnendal aastal», võib arvata, et Hesekiel oli sündinud aasta 622 paiku eKr.

Tõenäoliselt elas Hesekiel koos oma naisega Kebari jõe ääres Tel-Abibis (vrd Hs 3:15), mille täpne asukoht ei ole teada. Paljud uurijad arvavad, et see võib olla tänapäeva Nippur, mis asub sadakond kilomeetrit kunagisest Babülonist kagu suunas.

Esimese viie aasta jooksul keskendus Hesekieli sõnum Jeruusalemma ja templi hävingu kuulutamisele, kokku hõlmas tema prohvetlik tegevus umbes kaks aastakümnet. Hesekieli raamat jaguneb laias laastus kolmeks osaks: peatükid 1–24 käsitlevad kohtumõistmist Iisraeli üle, peatükid 25–32 kohtumõistmist paganarahvaste üle ning peatükid 33–48 tulevikutõotusi.

Hesekieli raamatus on mitmeid väga piltlikke nägemuste kirjeldusi (näiteks Jumala auhiilgusest kohe raamatu alguses), kus prohvetile saab osaks Jumala auhiilguse ilmutus, millele järgneb tema kutsumine ja tema rolli kindlaksmääramine: ta peab olema Iisraeli soole vahimeheks (Hs 3:17jj), kelle ülesandeks on kutsuda ülekohtuseid pöördumisele ja hoiatada õigeid langemise eest ning kuulutada ka Jumala kohut ja karistust, mis tuleb kangekaelsete ja sõnakuulmatute peale.

Selle kohtu ja karistuse põhjuseks on Jeruusalemmas, iseäranis pühakojas tehtud häbiteod ja truudusetus oma Issandale, kusjuures kõige suuremaks ja kohutavamaks karistuseks ei ole mitte linna piiramine, langemine ja purustamine, vaid Issanda auhiilguse lahkumine templist (Hs 10).

Hesekieli – nagu teistegi tõeliste prohvetite – osa ei ole kerge ega meeldiv. Kuigi Issanda sõna on esialgu magus nagu mesi (Hs 3:3), ei puudu sellest karmus, mis mitte ainult ei ennusta Iisraeli tabavat hävingut, vaid teeb selle ka teoks: rullraamat, mille Hesekiel oma prohvetliku kutsumuse märgina ära peab sööma, sisaldab «nutulaule, halinaid ja hädahüüdeid» (Hs 2:10). Seepärast ei taheta teda ka kuulda võtta ning võib arvata, et vastupanu Hesekieli kuulutusele oli niivõrd tugev, et Hesekiilil võis tekkida kiusatus

⁴ Heebrea traditsiooni järgi ei pannud Hesekiel oma nägemusi ega prohvetikuulutusi ise kirja. (Babüloonia Talmud, Baba Bathra 15a)

kas prohvetlikust kuulutamisest loobuda või tema kätte usaldatud sõnumit mingil kombel pehmendada. Seepärast teeb Jumal prohveti tummaks ja lubab tal kõnelda ainult neid sõnu, mida Tema Hesekeelile annab – kuulatagu teda või mitte (vrd Hs 3:25–27).

Keelelisi märkuseid

Inimesepoeg – אָדָם בֶּן־אָדָם – võib tõlkida ka «Aadama poeg».⁵

Tõuse püsti – עֲמַד עַל־רַגְלֶיךָ – sõnasõnalt «tõuse oma jalgadele» või «seisa omil jalul». Sõna עֲמַד tähendab «[püsti] seisma», ka «[püsti] tõusma», «[püsti] püsima», samuti «vastu pidama», «kindlat seisukohta omama», «kindlaks jääma».⁶

Ma tahan sinuga rääkida – וְאָדָּבַר אִתְּךָ – sõnasõnalt «ja ma räägin sinuga».⁷ Sõna דָּבַר võib tähistada mitte ainult tavapärasest rääkimist, vaid ka kindla suunitlusega sõnumi edasiandmist (umbes nagu: «Ma ütlen sulle nüüd, kuidas asjad on!»).

Ja pani mind jalgadele seisma – וַתַּעֲמִדְנִי עַל־רַגְלֵי – siin kasutatakse samadest sõnadest koosnevat väljendit nagu eelmise salmis, ainult tegutsejaks ei ole mitte prohvet, kes peab omil jalul seisma või jalule tõusma, vaid Vaim, kes prohveti jalule tõstab.⁸

Ja ma kuulsin – וָאֶשְׁמַע – sõna שָׁמַע tähendab «kuulma», «kuulama», «tähele panema», «kuulda võtma», ka «kuuletuma».

Läkitan – שָׁלַח – sõna שָׁלַח tähendab nii «läkitama» kui ka «välja sirutama».⁹

Israeli laste juurde – אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – sõnasõnalt: «Israeli poegade juurde».

Vastupanija – הִמְוֹדִים – sõna מָדַד tähendab «mässama», «mässumeelne olema».

Kes on mulle vastu pannud – אֶשֶׁר מָרְדוּ־בִי – «kes on minu vastu mässanud».

⁵ Jumal kõnetab Hesekeeli kogu raamatus kokku 93 korda sõnaga «inimesepoeg».

⁶ 1739. aasta Piiblis: «...seisa omma jalge peäl».

⁷ Võib-olla võiks kogu seda lauseosa tõlkida ka: «Tõuse püsti, sest ma räägin sinuga!»

⁸ Niisiis saab Hesekeel küll käsu tõusta, kuid enne, kui ta seda jõuab või suudab, tõstab Jumal ise ta oma Vaimu läbi jalule. Küllap see ei ole juhuslik, vaid kannab samasugust mõtet nagu nt Hs 3:25–27: Hesekeel ei pea tegutsema mitte oma jõule ega oma autoriteedile, vaid üksnes Jumalale toetudes.

⁹ S.t kui Jumal läkitab oma prohveti, siis see on samastatav Tema enda sirutumisega nende poole, kellele Tema sõna kuulutatakse.

Ja nende vanemad – וְאֲבוֹתָם – sõnasõnalt «ja nende isad». Sõna אב – «isa» – ei tähista mitte ainult lihast isa, vaid laiemalt kõiki esivanemaid.

On mu vastu üles astunud – פָּשַׁע בִּי – sõna פָּשַׁע tähendab «mässama», «üles tõusma», «[käsust/seadusest] üle astuma», ka «[kokkulepet/lepingut] murdma».

Otse tänase päevani – עַד־עַצְמָּ הַיּוֹם הַזֶּה – sõna עצם tähistab muuhulgas n-ö «asja iseeneses», siinkohal tähenduses, et vastuhakk ei ole lõppenud, vaid kestab praegu, selsamal hetkelgi üha edasi.

Neil lastel on jultunud näod – וְהַבָּנִים קָשִׁי פָּנִים – ilmselt sõnumi rõhutamiseks kasutatakse siin kõlalist sarnasust: פָּנִים...פָּנִים. Sõna קָשָׁה tähendab «kõva», ülekantult ka «halastamatu», «julm», «jonnakas», «kangekaelne», «jultunud».

Ja paadunud südamed – וְחִזְקֵי־לֵב – sõna חֲזַק – «tugev», «karm», «kindel», «kõva» – tuleneb verbist חֲזַק – «tugev olema», «kindel olema», «[kõvasti] kokku siduma», «[kindlalt] koos hoidma». Sõna לֵב tähistab lisaks südamele ka üleüldiselt inimese sisemust, sisemaailma, seda, kes ta iseendas (ja enesest teadlikuks saanuna) on, aga samuti tahtevalmidust ja [tegutsemis-] julgust.

Issand Jumal – originaalis יְהוָה יֵשׁוּעַ – «Issand JHWH».

Kuulaku nad või ärgu kuulaku – וְאַם־יִשְׁמְעוּ וְאַם־יִחְדָּלוּ – sõna יָדַל tähendab siinkohal «hoiduma», niisiis ei ole tegemist mitte passiivse mittekuulmisega, vaid aktiivse ja teadliku kuulamisest/kuuletumisest hoidumisega.

Vastupanija sugu – בֵּית מַרְיָ – sõnasõnalt «mässukoda».

Nad peavad siiski teadma – וְיָדְעוּ – sõna יָדַע tähendab «teadma», «[ära] tundma», «tundma [õppima]», «mõistma», «oskama», «[milleski] vilunud olema» ning tähistab ka sisemist äratundmist.

Prohvet – sõna נָבִיא – «prohvet» – tuleneb verbist נָבַא – «prohvetlikult kõnelema» –, mille üheks kaastähenduseks on ülevoolav pulbitsemine või väljavalamine.¹⁰

Ära karda – אַל־תִּירָא – sõna יָרָא tähendab nii «kartma» kui ka «austama».¹¹

¹⁰ Niisiis on prohvetlik kõnelemine teatavas mõttes [inimlikult] kontrollimatu, see ei allu prohveti enda tahtele, vaid pulbitseb või purskub temast nagu vesi allikast.

¹¹ Niisiis võiksime ehk tõlkida ka: «...ära karda neid ja ära hooli nende sõnadest...»

Kuigi nad on tõrksad ja hülgavad sinu – כִּי סָרְבִים וְסִלְוִנִים אֹתְךָ – sõnasõnalt «kuigi nad on sulle nagu torkivad kibuvitsaokkad».¹²

Ja ära kohku nende ees – וּמִפְּנֵיהֶם אַל־תִּחַת – «ära värise nende palge ees».¹³ Sõna חָתַת tähendab «värisema», «murduma», «kartma», «kohkuma».

Ära ole vastupanija – אַל־תִּהְיֶה־מְרִי – «ära ole mässuline».

Ja söö – וְאָכַל – sõna אָכַל tähendab eeskätt «[lõpuni] ära sööma».

Oli sirutatud – שְׁלוּחָה – siin on taas kasutatud sõna שָׁלַח – «läkitama», «välja sirutama».

Ta tegi selle minu ees lahti – וַיִּפְרֹשׂ אֹתָהּ לִפְנֵי – sõna פָּרַשׁ tähendab «laiali laotama».

Mõlemalt poolt – מִפְּנֵים וְאֶחָד – «eest ja tagant».

Sinna oli kirjutatud – וְכָתוּב אֵלֶיָּהּ – kuna sõna כָּתַב – «kirjutama» – on siin ainsuses, võib olla tegemist n-õ raamatu pealkirjaga: «Sinna oli kirjutatud: «Nutulaulud, halinad ja hädahüüded»».

Nutulaule – קְנִיִּים – võiks tõlkida ka «leinaviise», «kaebelaule», «itke».

Halinaid – וְהִגָּה – võiks tõlkida ka «oigamisi».¹⁴

Ja hädahüüdeid – וְהִי – võiks tõlkida ka «ulgumisi».

Sisuline analüüs

Hesekieli raamatu esimesed kolm peatükki kuuluvad kokku ning teises peatükis kirjeldatud kutsumine on orgaaniliselt seotud esimeses peatükis kirjeldatud nägemusega, mis Hs 1:28–2:1 läheb üle sõnaliseks, kuuldavaks ilmutuseks.

Teise peatüki lõpul ja kolmandas peatükis lisandub nägemisele ja kuulmisele muudegi aistingutega seonduv, kõigepealt söömine ning seejärel eeskätt kõnevõime, laiemalt aga prohveti kogu iseseisva tegutsemise piiramine, milles väljendub see, et Hesekiel peab nüüdsest alates tegema ja kõnelema üksnes seda, mida Issand tal teha ja kõnelda käsib:

¹² 1739. aasta Piiblis: «...terrawad okkad sinno wasto».

¹³ Või ka «ära lase neil sind oma pilguga kohutada».

¹⁴ 1739. aasta Piiblis: «äggaminne». Ps 90:9 on sama sõna viimases eestikeelses piiblitõlkes tõlgitud kui «ohe».

«Vaata, su peale pannakse köied ja sind seotakse nendega, et sa ei saaks minna välja nende sekka. Ja ma kinnitan su keele su suulae külge.» (Hs 3:25j)

See ei tähenda, nagu nõuaks Jumal Hesekielilt passiivsust. Vastupidi: kui esimese peatüki lõpul ütleb prohvet, et Jumala auhiilgust nähes ta langes silmili maha, siis kohe järgnevas salmis käsib Jumal tal jalule tõusta – ja mitte lihtsalt «jalule», vaid «*oma* jalgadele». Nagu heebrea keeles enamasti, tuleneb ka siin nimisõna – לָרַג («jalg») – verbist – רָגַל –, mis tähendab «[edasi] minema», «astuma», «sammuma», s.t Jumal ei ole inimesele andnud jalgu mitte eeskätt [paigal] seismiseks, vaid edasi minemiseks. Prohveti kutsumine tähendab automaatselt ka tema läkitamist. Märkamist ja märkimist väärub siinkohal aga kindlasti seegi, et viimselt ei ole see mitte Hesekiel, kes jalule tõuseks, vaid Vaim, kes ta jalule tõstab (Hs 2:2).

Prohvetit läkitades sirutub Jumal ise nende poole, kelle juurde Ta oma prohveti saadab, ning nagu väljasirutatud käsi, mis osutab ühes kindlas suunas, nii on ka Hesekieli sõnum mõeldud kindlale adressaadile: Iisraeli poegadele¹⁵, vastupanijale, mässulisele rahvale, kes selsamal hetkelgi oma Issandale vastu hakkab.

Nagu Hesekieli sõnumil on kindel adressaat, nii on sellel ka kindel – Jumala poolt kindlaks määratud – sisu: ta peab kuulutama ainult Issanda sõnu, ükskõik, kas need võetakse kuuljate poolt vastu või ei. Heebreakeelne väljend, mida Hs 2:5 ja 2:7 tarvitatakse, ei ole sõnasõnalt mitte «kuulaku või ärgu kuulaku», vaid pigem «võtku kuulda või hakaku [kuuldule] vastu (ignoreerigu kuuldu). See tähendab, et Iisraeli rahvas ei saa öelda, nagu nad ei oleks Jumala kõnet kuulnud: «Nad peavad siiski teadma, et nende keskel on olnud prohvet.» (Hs 2:5), ja see tähendab, et nad peavad ka vastutama.

Nende näod on kõvad (jultunud, enesekindlad) ja neil on ennasttäis südamed. Prohvet peab ennast nende keskel tundma nagu kibuvitsarägastikus või skorpionide keskel istudes. See ei ole meeldiv tulevikuväljavaade ega kerge kutsumus, aga juba oma kuulekuse läbi Issandale, sellega, et ta ei saa Iisraeli poegade sarnaseks mässajaks, kannab Hesekiel olulist prohvetlikku sõnumit: temast saab Iisraeli vahimees (vrd Hs 3:17–21) ning ta mitte ainult ei kuuluta Isanda sõna, vaid sellest saab tema elutoidus: ««Ava oma suu ja söö, mis mina sulle annan!» ... Siis ma avasin oma suu ja ta andis mulle süüa selle rullraamatu. Ja Ta ütles mulle: «Inimesepoeg, täida oma kõht ja toida oma sisemus selle rullraamatuga, mille ma sulle annan!» Siis ma sõin ja see oli mu suus magus nagu mesi.» (Hs 2:8; 3:2j)

Sõnum, millega Hesekiel peab Iisrael rahva juurde minema, ei ole samuti meeldiv: nutulaulud, halinad ja hädahüüded. Jah, me teame, et viimaks töötab Jumal oma

¹⁵ Iisraeli rahva mässulisust võime siin illustreerida sõna otseses mõttes Iisraeli (Jaakobi) poegade isemeelsusele (näiteks Joosepile tehtud ülekohtule) mõeldes.

rahvale uue alguse ja imelise tuleviku, kuid enne seda tuleb võtta vastu karistus kõige tehtud ülekohtu, jumalatusse ja rüveduse, ühe sõnaga kokkuvõetuna oma mässulisuse eest. Selline sõnum ei saa mitte kunagi olla populaarne – aga paraku on see ainumõeldav sõnum, millega Issandale ustav prohvet saab Tema rahva ette astuda. Mitte selleks, et kõiki lõplikult ja lootusetult hukka mõista, vaid selleks, et anda taganenuile võimalus kuulda, kuuletuda, pöörduda ja pääseda.

Prohveti vastutus on siin sama mõõdetamatu nagu linnavahi oma: «Kui ma ütlen õelale: «Sa pead surema!», kuid sina ei manitse teda ega räägi, et manitseda õelat pöörduma oma õeluse teelt, et hoida teda elus, siis see õel küll sureb oma süü pärast, aga tema verd ma nõuan sinu käest.» (Hs 3:18)

Jutluseks

Apostlite pühapäev on Eesti kirikus uus nähtus, mille aluseks on koos EELK Kirikukäsiraamatuga kasutusele võetud Soome kiriku lugemiskava.

Kirikukäsiraamatu sissejuhatuses Apostlite pühapäevale öeldakse muuhulgas: «Juba varasel keskajal on apostlite Peetruse ja Pauluse päeva pühitsetud nende märtrisurma mälestuseks (peeterpaulipäev, 29. juuni). Nad hukati pärimuse kohaselt Roomas keiser Nero korraldatud vaenamiste ajal, 60. aastail. Kui luterlikus kirikus apostlite päevade tähistamine soikus, tõsteti peeterpaulipäeva piiblitekstit üle sellele pühapäevale.»

Tegemist on enam-vähem sõnasõnalise tõlkega Soome Kirkkokäsikirjast, selle erinevusega, et viimases täpsustatakse, et tegemist ei ole mitte üleüldiselt luterlikus kirikus, vaid konkreetselt Rootsi-Soome kirikus aset leidnud arenguga: «Kun apostolien päivät Ruotsi-Suomessa poistetiin vuonna 1772, myös Pietarin ja Paavalin päivä erillisenä pyhänä lakkasi. Sittemmin sen tekstit on sijoitettu tähän sunnuntaihin.»

Kuigi Apostlite pühapäeva 1. lugemisaasta Evangeeliumiks (Lk 5:1–11) on vanemast luterlikust (ja Põhja-Euroopa) leksionaarist võetud Peetruse kutsumise lugu, ei ole kuuenda Nelipühale (ehk viienda Kolmainupühale) järgneva pühapäeva keskseks teemaks traditsiooniliselt mitte apostlina kuulutustööle läkitamine, vaid eeskätt pöördumine ning vana seljataha jätmine ja uus elu (vrd ka traditsioonilise Epistliga 1Pt 3:8–15, mida Apostlite pühapäeva lugemiste hulgas ei leidu).

Apostlite pühapäeva teema on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Issanda teenistuses». Iseäranis teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemisele toetudes on oluline seda konkretiseerida, rõhutades kõigi kristlaste apostellikku kutsumust viia inimesteni selge, hägustamata Jumala sõna, võimalikust vastuseisust ning sellest tulenevatest katsumustest ja kannatustest hoolimata.

Teise lugemisaasta Epistel (Ef 2:19–22) on osa apostel Pauluse julgustavatest sõnadest, millega ta kinnitab seni Jumalast kaugel (või võõrdunud) olnute kuuluvust Kristuse lunastatute hulka, rõhutades ühtlasi et pühade kaaskodanikena ja Jumala kodakondsetena saavad nad olla rajatud üksnes «apostlite ja prohvetite alusele» ning nende kui Jumala eluhoone, Tema tõelise, elava templi «nurgakiviks on Kristus Jeesus ise».

Kui siia lisada Peetruse tunnistusest ja Jeesuse poolt talle antud kutsumusest kõnelev Evangeelium (Mt 16:13–19), milles inimeste arvamus vastandatakse otseselt Jumala ilmutusega, kujuneb selle pühapäeva keskseks sõnumiks ühtaegu nii manitsus kui julgustus olla, nagu Jumal ütleb prohvet Hesekielile (tõsi, mitte lugemiskavas piiritletud pühakirjalõigus, vaid veidi hiljem), ustav vahimees, kelle ülesanne on hoiatada nii ülekohtuseid kui õigeid, kes kutsub tõsisele meelega parandusele ega jäta varjule ka sõnumit vastupanijaid ees ootavast karistusest. Seejuures ei tohi aga unustada, et seesama sõnum käib ka vahimehe enda, s.t meie kõigi kohta.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenäiteks:

1. Me läheme Jumalale korda. Ta otsib meid, Ta kutsub meid, Ta on tulnud Jeesuses Kristuses, et meid päästa patust, surmast ja hukatusest. Nii, nagu Ta puudutas Hesekieli ja tõstis ta jalgadele, on Ta tulnud ja tuleb jätkuvalt meiegi juurde, oma sõnas ja sakramentides, oma Püha Vaimu läbi, ennast meile erineval viisil tunda andes.
2. Jumal ootab meie vastust – meie tunnistust, mis seisneb esmalt Tema, Tema armu ning Ta hea ja armulise tahte äratundmiseks ja omaks võtmises, edasi aga sellest ka inimeste ees tunnistuse andmises. Me kõik oleme ristimises Kristuse jüngriteks tehtud ja see tähendab, et meil on kõigil osa ka sellesamas apostolaadis, mille Ta on oma kiriku kätte usaldanud.
3. Meid ei ole kutsutud kuulutama oma arvamust Jumalast, vaid Jumala selget ja puhast sõna: kutsuma langenud inimest pöörduma ja meelt parandama ning näitama talle ainsat pääseteed, milleks on Jeesuses Kristuses teostunud lunastus. Vaikimata maha sedagi, mis ootab ees neid, kes eelistavad Jumalale vastu hakata, Tema armukutset ignoreerida ja mõnda teist teed käia.